

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการป้องกันเชื้อเอชไอวีของเยาวชนไทยภูเขา
2. ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการป้องกันเชื้อเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขาในด้าน ความรู้ พฤติกรรม และการคิดเป็น

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าคะแนนทดสอบความรู้ พฤติกรรม และการคิดเป็นของกลุ่มทดลองหลังการจัดกิจกรรม สูงกว่าคะแนนก่อนการจัดกิจกรรม
2. คะแนนทดสอบความรู้ พฤติกรรม และการคิดเป็นระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าคะแนนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้มีดังนี้ คือประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เยาวชนไทยภูเขา ต.แม่ยาว อ.เมือง จ.เชียงราย และกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็น แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นด้าน ความรู้ เจตคติ พฤติกรรม การคิดเป็น ในการป้องกันโรคเอดส์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมโดยใช้แนวคิดการคิดเป็นเพื่อการพัฒนาความรู้ พฤติกรรม และการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์สำหรับเยาวชนชาวไทยภูเขา โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการดังนี้

1.ศึกษาเอกสารด้าน การศึกษานอกระบบโรงเรียน การคิดเป็น และข้อมูลชาวเขาในประเทศไทย เรื่องโรคเอดส์ หลักและวิธีการจัดการเรียนการสอน งานวิจัยในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้

2.กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย หลังจากที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือเยาวชนชาวเขาอายุ 12-14 ปี จำนวน 329 คนใน ต.แม่ยาว อ.เมือง จ.เชียงราย

2.2กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนชาวเขาเผ่ามูเซอและอาข่าอายุ 12-14 ปี จำนวน 34 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยกำหนดแบบเฉพาะเจาะจง

3. ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากตำรา และงานวิจัยอื่นๆ โดยผู้วิจัยได้นำแนวทางที่ศึกษามาประกอบการสร้างเครื่องมือโดยแบ่งเครื่องมือสำหรับการวิจัยนี้เป็นชุด 4 ชุดดังนี้

3.1 แผนการจัดกิจกรรมตามแนวความคิดการคิดเป็นเพื่อการป้องกันโรคเอดส์

3.2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

3.3 แบบวัดพฤติกรรมการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี

3.4 แบบวัดการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์

หลังจากที่ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยนำเครื่องมือดังกล่าวไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจและขอคำปรึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือดังกล่าวส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจ แล้วจึงนำมาปรับปรุงร่วมกับ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1ขอความอนุเคราะห์จากสถานีนามัย ต.แม่ยาวและองค์การพัฒนาเอกชน (มูลนิธิกระจกเงา) จังหวัดเชียงรายเพื่อขอความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ในการขอใช้กลุ่มตัวอย่าง

4.2ขอความร่วมมือจากเยาวชนชาวไทยภูเขาที่คัดเลือก จำนวน17คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัย

4.3เมื่อขอความร่วมมือและได้กลุ่มตัวอย่างแล้วผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ แบบวัดพฤติกรรมการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี แบบวัดการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ ก่อนให้ความรู้ (pre-test) 1 วันก่อนการจัดกิจกรรม

4.4หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมตามที่ได้วางไว้โดยจัดกิจกรรมทั้งหมด 10 กิจกรรม กิจกรรมละประมาณ 1 ชั่วโมง 20 นาที หลังการทดลองให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ แบบวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี แบบวัดการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์

5. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/Pc ในการวิเคราะห์แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ แบบวัดเจตคติ เกี่ยวกับโรคเอดส์ แบบวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี แบบวัดการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเพิ่มความสามารถในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเพิ่มความสามารถในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขาตามแนวคิดการ“คิดเป็น” ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา

แนวคิดการคิดเป็นเป็นแนวคิดที่เน้นการแก้ปัญหาโดยพิจารณาจากตัวของปัญหา ดังนั้นการที่จะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีการกำหนดหรือนำเสนอปัญหาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบเพื่อที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำปัญหาดังกล่าวไปพิจารณาสืบหาสาเหตุและหาวิธีหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาคต่อไป ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้ ภาพยนตร์สั้น ภาพยนตร์การ์ตูน วิดีทัศน์สารคดี ภาพโปสเตอร์ และการกำหนดประเด็นปัญหา เพื่อสื่อให้เห็นถึงปัญหาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบ

ขั้นที่ 2 ขั้นหามูลเหตุของปัญหา

ในขั้นนี้ผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับมูลเหตุหรือสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากเมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับสาเหตุของการเกิดปัญหาแล้ว ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการหาทางเลือกหรือตัดสินใจแก้ไขปัญห การที่จะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับมูลเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยต้องให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ใช้ความคิดวิธีการทำได้หลายวิธี เช่น การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง เกมต่างๆ ละครสั้น เป็นต้น วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด วิพากษ์วิจารณ์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน อันนำไปสู่การเข้าใจถึงมูลเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นหาวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญห

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหาวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญห เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการนำไปสู่การตัดสินใจสรุปวิธีในการแก้ไขปัญห วิธีการที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหาวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญห ผู้วิจัยมีหน้าที่จัดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ใช้ความรู้ ประสบการณ์ของตนเอง การ

พิจารณาในสิ่งที่ อยู่รอบตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรม การพิจารณาความพร้อมและความสามารถของตนเองเพื่อนำมาเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหา วิธีการดังกล่าวทำได้โดย การอภิปรายกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่มใหญ่

การอภิปรายกลุ่มย่อยและการอภิปรายกลุ่มใหญ่ในขั้นตอนที่ 3 ทำโดยการแบ่งกลุ่มย่อยเป็น 3 กลุ่มกลุ่มละ 3-5 คนหลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ เช่น เรื่อง สถานการณ์ สาเหตุ ผลกระทบ การป้องกัน ที่ผู้วิจัยได้กำหนดให้ในแต่ละกิจกรรม ขณะอภิปรายผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มจดบันทึกลงบนกระดาษบัตรคำแบบสั้นได้ใจความ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้จัดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันอภิปรายกลุ่มใหญ่เพื่อจำแนกข้อมูล 3 ด้านคือ ข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านวิชาการ โดยวิธีการนำบัตรคำที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปแบบได้ใจความมาพิจารณาว่า ประโยค หรือ ข้อความ ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันอภิปรายควรอยู่ในส่วนของข้อมูลด้านใด โดยผู้วิจัยใช้ติดกลุ่มโดยการยกมือแสดงความคิดเห็นว่ามีสัดส่วนใหญ่เห็นว่าควรอยู่ในข้อมูลด้านใด หลังจากที่มีการตกลงและมีการยอมรับมติของกลุ่มแล้วผู้วิจัยนำบัตรคำติดบนกระดาน 3 แผ่นที่มีข้อความ ข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านวิชาการ ให้ถูกต้องตามมติการอภิปรายกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ขั้นตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมกันตัดสินใจแก้ไขปัญหาโดยพิจารณาข้อมูล 3 ด้านประกอบการตัดสินใจ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 17 คน อภิปรายกลุ่มใหญ่ในประเด็นที่จะสรุปตัดสินใจแก้ไขปัญหา ขั้นตอนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการ “คิดเป็น” ประกอบด้วย ข้อมูลด้านตนเอง ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการ นำมาพิจารณาสรุปเพื่อคัดเลือกและตัดสินใจแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเสริมเติมข้อมูล ในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ข้อมูลใช้พิจารณาประกอบการตัดสินใจ วิธีการที่ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพิจารณาผ่านกระดานทั้ง 3 แผ่นที่มีข้อความ ข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านวิชาการ ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมกันจำแนกในขั้นตอนที่ 3 นำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 5 ขั้นปฏิบัติ

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอในสิ่งที่ร่วมกันอภิปรายและตัดสินใจแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอโดยวิธีการดังนี้ การนำเสนอหน้าชั้นเรียนและใบงานในแผนการจัดกิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,7,8,9 แสดงบทบาทสมมติในแผนการจัดกิจกรรมที่ 6 และแสดงละครสั้นในแผนการจัดกิจกรรมที่ 10 การที่ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอในสิ่งที่

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายเนื่องจากว่า ผู้วิจัยต้องการทราบว่าในแต่ละแผนการจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการแก้ปัญหาให้เป็นแบบใด

ขั้นปฏิบัติผู้สอนให้ผู้เรียนมีการนำเสนอสิ่งที่ผู้เรียนตัดสินใจแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ละครสั้น บทบาทสมมติ การนำเสนอหน้าชั้นเรียน และชิ้นงาน เพื่อให้ผู้เรียนจะได้แสดงออกในสิ่งที่ผู้เรียนตัดสินใจ

ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล

ขั้นประเมินผลผู้วิจัยต้องการประเมินผลในด้านต่างๆดังนี้

ผู้วิจัยประเมินผลขณะดำเนินการจัดกิจกรรมโดยวิธีการดังนี้

1.แบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมและ ลักษณะการคิด เป็น ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2.แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์วิธีการจำแนกข้อมูล และวิธีการตัดสินใจ เลือกวิธีการแก้ไขปัญหของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมโดยวิธีการดังนี้

1.แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2.แบบวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี เพื่อวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.แบบวัดการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ เพื่อวัดการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ของผู้เข้าร่วม กิจกรรม

2.คะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์และการคิด เป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของเยาวชนไทยภูเขา

2.1 ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์คะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของเยาวชน ไทยภูเขา พบว่า กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 10.88 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 9.35 ส่วนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 6.65 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 12.35 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของกลุ่มทดลองเพิ่ม สูงขึ้นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

2.2 พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ ของเยาวชนไทยภูเขา พบว่ากลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 3.00 และคะแนนเฉลี่ย หลังเรียน เท่ากับ 4.67ส่วน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม เสี่ยงในด้านการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ก่อนเรียน เท่ากับ3.96 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 4.00 และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมในด้านพฤติกรรมเสี่ยง ในการติดเชื้อทางเลือดก่อนเรียน

ก่อนเรียน เท่ากับ 2.67 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 4.70 ส่วนกลุ่มทดลองพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 3.32 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 5.00 ส่วน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเสี่ยงในด้านการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ก่อนเรียน เท่ากับ 4.55 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 5.00 และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองในด้านพฤติกรรมเสี่ยงในการติดเชื้อทางเลือดก่อนเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 2.91 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 5.00 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของกลุ่มทดลองเพิ่มสูงขึ้นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 การคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์คะแนนเฉลี่ยการคิดเป็นต่อโรคเอดส์ของเยาวชนไทย
ภูเขา พบว่า

2.3.1 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 44.65 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 37.94 ส่วน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการคิดเป็นในด้านการป้องกันโรคเอดส์ก่อนเรียน เท่ากับ 29.65 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 24.53 และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมการคิดเป็นในด้านผลกระทบของโรคเอดส์ก่อนเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 6.00 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 5.65 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมการคิดเป็นในด้านการเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้ติดเชื้อเอชไอวีก่อนเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 9.00 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 7.76

2.3.2 ส่วนกลุ่มทดลองพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 42.71 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 51.53 ส่วน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการคิดเป็นในด้านการป้องกันโรคเอดส์ก่อนเรียน เท่ากับ 29.82 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 36.53 และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมการคิดเป็นในด้านผลกระทบของโรคเอดส์ก่อนเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 4.76 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 5.47 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองการคิดเป็นในด้านการเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้ติดเชื้อเอชไอวีก่อนเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 8.12 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 9.53 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ของกลุ่มทดลองเพิ่มสูงขึ้นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

3. การเปรียบเทียบ ความรู้ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์และการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของเยาวชนไทยภูเขา

3.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขาของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทย ภูเขาของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า

3.2.1 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในด้านรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านพฤติกรรมเสี่ยงการติดเชื้อเอชไอวีทางเพศสัมพันธ์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้าน พฤติกรรมเสี่ยงการติดเชื้อเอชไอวีทางเลือดพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2.2 กลุ่มทดลองคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในด้านรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านพฤติกรรมเสี่ยงการติดเชื้อเอชไอวีทางเพศสัมพันธ์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านพฤติกรรมเสี่ยงการติดเชื้อเอชไอวีทางเลือดพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการคิดเป็นก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขาของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า

3.3.1 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการคิดเป็นในด้านรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านการป้องกันโรคเอดส์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านผลกระทบของโรคเอดส์ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านการเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้ติดเชื้อเอชไอวีไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3.2 กลุ่มทดลองคะแนนเฉลี่ยการคิดเป็นในด้านรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านการป้องกันโรคเอดส์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05

2) ด้านผลกระทบของโรคเอดส์ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านการเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้ติดเชื้อเอชไอวีไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การเปรียบเทียบ ความรู้ เจตคติ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์และการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

4.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง หลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม เท่ากับ 9.35 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 12.35 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้ของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม

4.2 การเปรียบเทียบ พฤติกรรม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในด้านรวมของกลุ่มควบคุม เท่ากับ 3.00 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 5.00 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรมเสี่ยงการติดเชื้อเอชไอวีทางเพศสัมพันธ์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของกลุ่มควบคุม เท่ากับ 4.00 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 5.00 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านพฤติกรรมเสี่ยงการติดเชื้อเอชไอวีทางเลือดคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของกลุ่มควบคุม เท่ากับ 2.67 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 5.00 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีในด้านรวมของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการเสี่ยงการติดเชื้อเอชไอวีทางเพศสัมพันธ์ของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมและด้านการเสี่ยงการติดเชื้อเอชไอวีทางเลือดของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม

4.3 การเปรียบเทียบการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง หลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า คะแนนเฉลี่ยการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ในด้านรวม ของกลุ่มควบคุม เท่ากับ 37.94 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 57.53 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการป้องกันโรคเอดส์คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม เท่ากับ 24.53 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองเท่ากับ 36.53 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านผลกระทบของโรคเอดส์พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม เท่ากับ 5.65 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 5.47 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้ติดเชื้อเอชไอวีคะแนนเฉลี่ย

ของกลุ่มควบคุม เท่ากับ 7.76 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 9.53 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ในด้านรวมของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การคิดเป็นด้านการป้องกันโรคเอดส์ของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม

5. การสรุปผลจากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการคิดเป็น

ขณะดำเนินการจัดกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีลักษณะที่แสดงออกของคน "คิดเป็น" ดังนี้

5.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ขณะทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความอยากรู้อยากเห็น เมื่อสงสัยในสิ่งใดจะมีการซักถาม กล้าแสดงออกความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม และกับผู้วิจัย นอกจากนี้ยังมีความกล้าแสดงออกซึ่งผู้วิจัยสังเกตได้จากการนำเสนอผลงานใน ชั้นปฏิบัติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่นกล้าแสดงออกและมีความมั่นใจในผลการตัดสินใจของตนเอง

5.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการรู้จักตนเอง ขณะทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักจะพิจารณาสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น ขณะการอภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักจะนำสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเองในด้านต่างๆได้แก่ เรื่องอายุ เพศ สถานะทางการเงิน สถานทางสังคม นำมาร่วมอภิปราย

5.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการรู้จักตนเอง ขณะทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักจะพิจารณาสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวนำมาพิจารณาหรืออภิปราย เช่น บุคคลที่ 3 ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำเผ่า บุคคลในครอบครัว บุคคลในชุมชน และสภาพแวดล้อมของชุมชน

5.4 ผู้ที่รู้จักใช้ข้อมูลด้านวิชาการและประสบการณ์ที่สั่งสมมา ขณะทำกิจกรรม และ (อภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักจะนำความรู้ที่เป็นวิชาการมาใช้ เช่น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายกับเพื่อนว่าเคยอ่านจากหนังสือหรือเคยได้ยินจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยประจำหมู่บ้าน มาอบรมให้ความรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการรู้จักนำข้อมูลทางด้านวิชาการมาใช้พิจารณาแก้ไขปัญหา แต่จากการสังเกตพฤติกรรมผู้วิจัยยังพบอีกว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักจะมีการหยิบยกข้อมูลทางด้านวิชาการนำมาประกอบการพิจารณาน้อยกว่าข้อมูลด้านอื่น

5.5 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการยอมรับความจริง ขณะเข้าร่วมกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักจะมีการยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น เช่นยอมรับมติการอภิปรายของกลุ่ม ยอมรับในสิ่งที่ตัดสินใจไปแล้ว นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยังมีการยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นจริง และยอมรับข้อมูลที่เป็นความจริง เช่น ยอมรับว่าตนเองเป็นชาวไทยภูเขา และบางคนยอมรับว่าเคยรังเกียจผู้ติดเชื้อเอชไอวี

5.6 ขณะทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามารถคิดได้หลายแง่หลายมุม เช่น ขณะการอภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนมีความคิดเห็นที่หลากหลาย และมองประเด็นที่อภิปรายร่วมกันได้หลายด้าน

5.7 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดละเอียดรอบคอบ ขณะเข้าร่วมกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองคิดให้เพื่อนหรือผู้วิจัยทราบได้ นอกจากนี้ยังตรวจสอบในประเด็นที่ตนเองคิดและอภิปรายว่ามีความถูกต้องหรือเหมาะสมหรือไม่

5.8 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการคิดอย่างมีเหตุและผล ขณะการอภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคิดหรือถ่ายทอดออกมาทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ตัวอย่างขณะการอภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายร่วมกันในประเด็น ถ้าเราติดเชื้อเอชไอวีเราจะทำอย่างไรผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถบอกอย่างเป็นเหตุและผลได้ว่าถ้าเราติดเชื้อเอชไอวีเราต้องมีการพิจารณาก่อนว่าทำไมเราถึงติดเชื้อเอชไอวีได้เมื่อเราทราบแล้ว เราจะสามารถหลีกเลี่ยงการแพร่เชื้อเอชไอวีให้ผู้อื่นได้

5.9 การไม่เคร่งเครียดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินไปและสามารถควบคุมตนเองได้ ขณะทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลาถึงแม้ว่าบางประเด็นจะมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อน

6. การสรุปผลการสัมภาษณ์การใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการแก้ปัญหาของเยาวชนไทยภูเขา ผู้วิจัยได้จำแนกเป็น 8 ประเด็นดังนี้

6.1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อเลือกข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้เหตุผลว่าการได้พูดคุยกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันจะได้มีทางเลือกที่หลากหลาย

6.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีความเห็นว่าข้อมูลต่างๆควรมีอย่างเพียงพอในการประกอบการตัดสินใจ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้เหตุผลว่า บางครั้งการไม่รู้ข้อมูลอะไรเลย รู้สึกแคว้งคว้าง หาทางออกไม่ได้ ดังนั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีความเห็นว่าข้อมูลในด้านต่างๆที่เพียงพอมีส่วนสำคัญอย่างมากในการใช้ประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหา

6.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีการยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของผู้อื่นในการทำกิจกรรม โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้เหตุผลว่าบางครั้งคนเรามีความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกันหรือไม่ตรงกัน เพราะฉะนั้นการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลาย

6.4 ประสบการณ์ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่เป็นประสบการณ์ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพบเห็นมากกว่าประสบการณ์ที่ประสบด้วยตนเอง เนื่องจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยดำเนินการเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ ดังนั้นประสบการณ์เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำมาอภิปราย หรือ พิจารณาจะเป็นประสบการณ์ของบุคคลอื่นที่อยู่รอบตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตัวอย่าง ขณะอภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนบอกกล่าวเคยเห็นคนที่ติดเชื้อเอชไอวีในหมู่บ้านของตนเมื่อหลายปีมาแล้ว แต่คนที่ติดเชื้อเอชไอวีไม่ค่อยดูแลรักษา

สุขภาพตนเอง เลยทำให้เสียชีวิตเร็ว จะเห็นได้ว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำประสบการณ์ดังกล่าวมาอภิปรายในกลุ่มด้วย

6.5 จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องข้อมูลด้านตนเองมาก โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้เหตุผลว่าการแก้ปัญหาอะไรก็ตามควรคำนึงถึงตนเองเป็นอันดับแรก เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเราโดยตรง ถ้าเราสามารถแก้ปัญหามาตัวเราได้เราก็สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้

6.6 จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีการพิจารณาและให้ความสำคัญในเรื่องข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมและสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหา โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้เหตุผลว่าการตัดสินใจแก้ไขปัญหา นอกจากจะนึกถึงตัวเราเป็นอันดับแรกแล้วควรมีการคำนึงถึงบุคคลที่อยู่รอบตัวเราด้วยโดยเฉพาะคนที่รักและเป็นห่วงเรา และควรคำนึงถึงความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีประจำเผ่าของตนด้วยเนื่องจากว่าวิธีการแก้ไขบางวิธีเป็นวิธีที่ดีแต่อาจจะขัดกับความเชื่อ ค่านิยม หรือประเพณีประจำเผ่า

6.7 จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่นำความรู้ทางด้านวิชาการมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหาแต่นำมาใช้น้อยกว่าข้อมูลด้านอื่นๆ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้เหตุผลว่ายังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์น้อย แต่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยังให้ความสำคัญกับความรู้ทางด้านวิชาการว่าถ้ามีความรู้ทางวิชาการมากกว่าทุกวันนี้ก็อาจจะทำให้ตนเองรอดพ้นจากโรคเอดส์ได้เพราะมีความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการมากขึ้น

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา มีดังนี้

1. การนำเสนอ โปรแกรม การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา ซึ่งผู้วิจัยใช้หลักการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนแนวคิด "การคิดเป็น" ของ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ซึ่ง สุนทร สุนันท์ชัย (2544) ได้ปรับกระบวนการคิดเป็น โดยสามารถดำเนินตามขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา

แนวคิดการคิดเป็นเป็นแนวคิดที่เน้นการแก้ปัญหาโดยพิจารณาจากตัวของปัญหา ดังนั้นการที่จะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีการกำหนดหรือนำเสนอปัญหาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบเพื่อที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำปัญหาดังกล่าวไปพิจารณาหาสาเหตุและหาวิธีหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้ ภาพยนตร์สั้น ภาพยนตร์การ์ตูน

วิทัศน์ศาสตร์ ภาพโปสเตอร์ และการกำหนดประเด็นปัญหา เพื่อสื่อเห็นถึงปัญหาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบ การกำหนดหรือนำเสนอปัญหาเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการคิดเป็น เนื่องจากว่ากระบวนการคิดเป็นเป็นกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาโดยเริ่มต้นจาก ปัญหา ดังนั้น ขั้นตอนแรกการจัดกิจกรรมการคิดเป็น ของผู้วิจัย ทุกกิจกรรมผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอ หรือ กำหนดปัญหาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ วิเชียร ตรีพิมาย (2518) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนเพื่อสนองความต้องการของคน "คิดเป็น" ว่า "น่าจะเป็นการสอนแบบแก้ปัญหาโดยเริ่มจากปัญหาเป็นอันดับแรก แล้วจึงใช้วิธีการแห่งปัญหา หรือวิธีการวิทยาศาสตร์ทั้ง 5 ขั้น ในการแก้ปัญหา คือ ขั้นตั้งปัญหา ตั้งสมมติฐาน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปผลในตอนท้าย "

ขั้นที่ 2 ขั้นหามูลเหตุของปัญหา

ในขั้นนี้ผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับมูลเหตุหรือสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากเมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับสาเหตุของการเกิดปัญหาแล้ว ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการหาทางเลือกหรือตัดสินใจแก้ไขปัญหา การที่จะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับมูลเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยต้องให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ใช้ความคิดวิธีการทำได้หลายวิธี เช่น การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง เกมต่างๆ ละครสั้น เป็นต้น วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ผู้เรียนได้ใช้ความคิด วิพากษ์วิจารณ์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน อันนำไปสู่การเข้าใจถึงมูลเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น การหามูลเหตุหรือสาเหตุของปัญหาเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหานี้ เนื่องจากว่าการทราบสาเหตุของการเกิดปัญหาจะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวิเคราะห์ได้ว่าควรจะนำสาเหตุเหล่านี้มาเป็นข้อมูลในการหาทางเลือกและตัดสินใจแก้ไขปัญหายังไร ซึ่งสอดคล้องกับ จันทร ชุมเมืองปักษ์ (2524) ได้กล่าวถึงการสอนให้คนคิดเป็นไว้ว่า สิ่งที่จะต้องมียกคือ ปัญหาตุ๊กตา มาให้ผู้เรียนได้ฝึกหัด อย่างเช่นการเล่าเรื่อง ซึ่งเรื่องที่เล่าจะเป็นสถานการณ์ปัญหาที่สมมติขึ้น จากนั้นก็ให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจเอง ซึ่งตอนแรกให้คิดเป็นรายคน เมื่อได้คำตอบอย่างไร ยังไม่ให้ผู้เรียนตอบ ให้ผู้เรียนจับกลุ่มกันกลุ่มละ 5-8 คนคิดเป็นรายกลุ่มอีกครั้ง การปรึกษากันในกลุ่มนี้พยายามใช้วิธีตกลงร่วมกันตัดสินใจโดยทุกคนให้ความเห็นชอบร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นหาวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหาวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหา เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการนำไปสู่การตัดสินใจสรุปวิธีในการแก้ไขปัญห วิธีการที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหาวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญห ผู้วิจัยมีหน้าที่จัดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ใช้ความรู้ ประสบการณ์ของตนเอง การพิจารณาในสิ่งที่ อยู่รอบตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรม การพิจารณาความพร้อมและความสามารถของตนเองเพื่อนำมาเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญห วิธีการดังกล่าวทำได้โดย การอภิปรายกลุ่มย่อย

การอภิปรายกลุ่มใหญ่ การหาวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหาเป็นสิ่งที่สำคัญสิ่งหนึ่งในขั้นตอนกระบวนการคิดเป็น เนื่องจากว่าการหาวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหาจะทำให้ผู้เข้ากิจกรรมมีทางเลือกที่หลากหลายในการนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจมากขึ้น

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้จัดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันอภิปรายกลุ่มใหญ่เพื่อจำแนกข้อมูล 3 ด้านคือ ข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านวิชาการ โดยวิธีการนำบัตรคำที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปแบบได้ใจความมาพิจารณาว่า ประโยค หรือ ข้อความ ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันอภิปรายควรอยู่ในส่วนของข้อมูลด้านใด โดยผู้วิจัยใช้หมัดกลุ่มโดยการยกมือแสดงความคิดเห็นว่ามีสัดส่วนใหญ่เห็นว่าควรอยู่ในข้อมูลด้านใด หลังจากที่มีการตกลงและมีการยอมรับมติของกลุ่มแล้วผู้วิจัยนำบัตรคำติดบนกระดาน 3 แผ่นที่มีข้อความ ข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านวิชาการ ให้ถูกต้องตามมติการอภิปรายกลุ่ม การใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้านมาประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ว่าเป็นหลักการของการคิดเป็นเนื่องจากกระบวนการคิดเป็นเป็นกระบวนการคิดที่แตกต่างจากกระบวนการอื่นที่ การคิดเป็นต้องใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วยข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านวิชาการ นำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ อุ่นตา นพคุณ (2528) ได้กล่าวไว้ว่าเอกลักษณ์ที่สำคัญของการ “คิดเป็น” ที่แตกต่างไปจากลักษณะอื่นๆคือ ความเชื่อพื้นฐานที่ว่าบุคคลที่คิดเป็นควรใช้ข้อมูล 3 ประเภทอันได้แก่ ข้อมูลด้านตนเอง ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และวิชาการพร้อมกันประกอบการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเราอาจเรียกข้อมูล 3 ประเภทนี้ว่าเป็นส่วนเนื้อหาในกระบวนการคิดเป็น

ขั้นที่ 4 ขั้นตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมกันตัดสินใจแก้ไขปัญหาโดยพิจารณาข้อมูล 3 ด้านประกอบการตัดสินใจ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 17 คน อภิปรายกลุ่มใหญ่ในประเด็นที่จะสรุปตัดสินใจแก้ไขปัญหา ขั้นตอนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ซึ่งเป็นหลักการ “คิดเป็น” ประกอบด้วย นำมาพิจารณาสรุปเพื่อคัดเลือกและตัดสินใจแก้ไขปัญหา วิธีการที่ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ข้อมูล 3 ด้าน คือ ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพิจารณาข้อมูลที่ติดอยู่บนกระดานทั้ง 3 แผ่นซึ่งเป็นข้อมูลที่ผ่านการจำแนกมาในขั้นตอน 3 แล้ว นอกจากนี้เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการพิจารณาข้อมูลแล้วตัวผู้วิจัยเป็นผู้เสริมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำไปเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจวิธีการของผู้วิจัยทำโดยการ นำเสนอด้วยโปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ และแจกเอกสารเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ในด้านต่างๆของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมที่มีประโยชน์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำไปประกอบการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ บุญมี (2523) ที่ได้กล่าวไว้

ว่า การตัดสินใจแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องมีข้อมูลที่ดี มีความน่าเชื่อถือ สมเหตุสมผล เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ ดังนั้นข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก การตัดสินใจแต่ละครั้งจำเป็นต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องตัดสินใจ การตัดสินใจโดยไม่มี การพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องนับเป็นเรื่องที่เสี่ยงต่อการผิดพลาด

ขั้นที่ 5 ขั้นปฏิบัติ

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอในสิ่งที่ร่วมกันอภิปรายและตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอโดยวิธีการดังนี้ การนำเสนอหน้าชั้นเรียนและใบงานในแผนการจัดกิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,7,8,9 แสดงบทบาทสมมติในแผนการจัดกิจกรรมที่ 6 และแสดงละครสั้นในแผนการจัดกิจกรรมที่ 10 การที่ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอในสิ่งที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายตัดสินใจเนื่องจากว่า ผู้วิจัยต้องการทราบว่าในแต่ละแผนการจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีผลการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในแต่ละกิจกรรมอย่างไร ซึ่งวิธีการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติจะเป็นวิธีการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการแสดงออกการแก้ไขปัญหาในแต่ละกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องให้คำปรึกษาและแนะนำผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มเติมโดยการซักถามของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน (2524) ได้สรุปถึงบทบาทของครูในการพัฒนาความสามารถในการคิดเป็นในขั้นตอนการปฏิบัติว่า ครูควรกำหนดโครงการให้ฝึกหัด ช่วยแนะขั้นตอน ช่วยติดตามสอบถาม ช่วยวางแผน แก้ไขอุปสรรค นำมาเล่าให้เพื่อนฟัง

ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล

ผู้วิจัยประเมินผลโดยวิธีการดังนี้ผู้วิจัยสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม สังเกตพฤติกรรมด้านการคิดเป็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมเนื่องจากผู้วิจัยจะให้เห็นพฤติกรรมดังกล่าวที่ผู้สอนกล่าวมาอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ สุบรรณ พันธวิสวาส (ม.ป.ป.) ได้บอกถึงข้อดีของการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเฝ้าสังเกตคือ สามารถได้รายละเอียดต่างๆอย่างลึกซึ้ง และมองเห็นด้วยตนเองซึ่งรายละเอียดเหล่านี้ไม่สามารถจะหาได้ด้วยวิธีการสำรวจ ซึ่งสอดคล้องกับ รวีวรรณ ชินะตระกูล (2542) ที่ได้กล่าวถึงการสังเกตว่าเป็นเทคนิควิธีการหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูล ในบางครั้งอาจจะเป็นการช่วยเสริมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และยังช่วยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าตรงตามความเป็นจริงมากเพียงใดนอกจากนี้ยังทำให้การเก็บข้อมูลเที่ยงตรงอีกด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและเป็นการสัมภาษณ์กลุ่ม เนื่องจากว่าผู้วิจัยต้องการทราบถึงเหตุผลและวิธีการคัดเลือกและจำแนกข้อมูลทั้ง 3 ด้านเพื่อการแก้ไขปัญหาของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สุบรรณ พันธวิสวาส (ม.ป.ป.) ที่ได้ระบุข้อดีของการสัมภาษณ์ไว้ว่า สามารถขยายความ และชี้แจงข้อคำถามที่ยังไม่ชัดเจนให้กระจ่างได้

ส่วนขั้นตอนการประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นทั้ง 10 ขั้นตอนผู้วิจัยต้องการทราบว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ คะแนนพฤติกรรมการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี และคะแนนการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์เป็นอย่างไร ผู้วิจัยใช้วิธีการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 17 คนทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ แบบวัดพฤติกรรมการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี แบบวัดการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ หลังจากการเข้าร่วมทำกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรมเสร็จสิ้นหลังจากนั้น 1 วัน

2.ระดับความรู้ เกี่ยวกับโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขาของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลัง เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (กลุ่มทดลอง) มีความรู้เรื่องโรคเอดส์มากกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งดูได้จากคะแนนทดสอบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และระดับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา ซึ่งดูได้จากคะแนนทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์หลังการเข้าร่วมกิจกรรมจะมีค่ามากกว่าคะแนนทดสอบก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 กิจกรรมทั้ง 6 ขั้นตอนของผู้วิจัยมีส่วนทำให้ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมสูงขึ้นเนื่องจากว่า 6 ขั้นตอนกิจกรรมการคิดเป็นของผู้วิจัยมีลักษณะที่เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งจะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้จักคิดวิเคราะห์หาสาเหตุ มีการตั้งสมมติฐาน เก็บรวบรวมข้อมูล และ สรุปวิเคราะห์ผลในตอนสุดท้าย ซึ่งจะนำไปสู่การมีความรู้ใหม่เกี่ยวกับโรคเอดส์เพิ่มขึ้น หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากว่ากระบวนการจัดกิจกรรมของผู้วิจัยได้เน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำข้อมูลทั้ง 3 ด้านประกอบด้วยข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านวิชาการ มาอภิปรายเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาขณะการอภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะนำข้อมูลทั้ง 3 ด้านมาอภิปรายร่วมกันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ใหม่ภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แชมณี (2544) ได้กล่าวไว้ว่าวิธีการสอนโดยการอภิปรายกลุ่มย่อยเป็นวิธีที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนกว้างขึ้น

3.ระดับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ของเยาวชนไทยภูเขาของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลัง เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีน้อยกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งดูได้จากคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของกลุ่มทดลองเพิ่มสูงขึ้นภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา ซึ่งดูได้จากคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงหลังการเข้าร่วมกิจกรรมจะมีค่ามากกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากกิจกรรมของผู้วิจัยทั้ง 6 ขั้นตอนในแต่ละกิจกรรมผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ทั้งการคิด การอภิปรายกลุ่ม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการปฏิบัติ ซึ่งวิธีการที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้จักคิดรู้จักปฏิบัติจะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีได้ เนื่องจากการคิดจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับ Dewey (1933) ให้เหตุผลว่าการคิดมีความสำคัญคือ "การคิดช่วยเปลี่ยนการกระทำของมนุษย์เราที่มีแต่ความอยาก กระหาย งมงาย และหุนหัน ให้กลายเป็นการกระทำที่ฉลาด" และถ้าการคิดนั้นมีข้อมูลมาประกอบการคิดที่เพียงพอ และเป็นข้อมูลที่ดีและถูกต้องแล้วตามหลักวิชาการ หรือถูกต้องตามศีลธรรมแล้วก็จะส่งผลให้การกระทำที่ออกมาจากการคิดนั้นเป็นการกระทำที่ดีด้วย ซึ่งขณะดำเนินการจัดกิจกรรมในขั้นที่ 4 คือขั้นสรุปตัดสินใจแก้ไขปัญหามีผู้วิจัยพยายามบอก หรือเสริมข้อมูลเพิ่มเติมว่าในการตัดสินใจแก้ไขปัญหามีผู้เข้าร่วมกิจกรรมควรนึกถึงความถูกต้องทางสังคม ศีลธรรม จริยธรรม และถูกต้องตามหลักวิชาการ

4.ระดับการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ ของเยาวชนไทยภูเขาของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลัง เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา

ผลการเปรียบเทียบคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่ากลุ่มทดลองมีคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ สูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งดูได้จากคะแนนคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองซึ่งมี

ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และการคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ ของกลุ่มทดลองเพิ่มสูงขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา ซึ่งดูได้จากคะแนนคิดเป็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมจะมีค่ามากกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการ "คิดเป็น" ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้านประกอบด้วย ข้อมูลด้านตนเอง ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจของหลักการคิดเป็นนำมาเป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจแก้ไข ปัญหา วิธีการที่ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน คือ หลังจากผ่านกิจกรรมในขั้นที่ 1 (ขั้นเสนอปัญหา) และขั้นที่ 2 (ขั้นหาสาเหตุของปัญหา) แล้วผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาและจำแนกข้อมูล 3 ด้านประกอบด้วย 1. การพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองซึ่งขณะที่ทำกิจกรรมผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักใช้ข้อมูลด้านตนเองโดยการจัดอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้พิจารณาข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับตัวเองเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ขณะการอภิปรายกลุ่มผู้วิจัยได้ให้ตัวแทนกลุ่มจัดบันทึกแบบย่อว่าเพื่อนในกลุ่มอภิปรายอะไรบ้าง และหลังจากการอภิปรายกลุ่มแล้วผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนช่วยกันจำแนกว่าข้อความหรือประโยคไหนในการอภิปรายเป็นข้อมูลในด้านตนเองบ้างเพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจหาทางเลือกแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับที่ อุ่นตา นพคุณ (2528) ได้กล่าวไว้ว่า การรู้เท่าทันในธรรมชาติของตนเองและเพราะพฤติกรรมที่ดีนั้น ควรจะเกิดขึ้นจากสภาพของสิ่งที่เกิดขึ้นจริง คนคิดเป็นจะต้องรู้จักตนเองดียิ่ง และสิ่งแวดล้อมของตนเองอย่างต้องแท้ โดยไม่บิดเบือนข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความปรารถนา หรือมโนภาพแห่งตนที่ตัวเองสร้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ จันทร ชุ่มเมืองปักษ์ และทองอยู่ แก้วไทรอะ (2519) ได้กล่าวถึงข้อมูลด้านตนเองไว้ว่า การรู้จักตนเองอย่างต้องแท้เพียงธรรม หรือตน(self) ควรพิจารณาความพร้อมในด้านการเงิน สุขภาพ ในด้านความรู้ความสามารถ ในด้านอายุและวัย ในด้านการมีเพื่อนฝูงและอื่นๆ 2. วิธีการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ใช้ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมผู้วิจัยใช้วิธีการเช่นเดียวกับ การกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ข้อมูลด้านตนเอง กล่าวคือ หลังจากผู้วิจัยนำเสนอปัญหาด้วยสื่อต่างๆและได้ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้หาสาเหตุของการเกิดปัญหาแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายกลุ่มย่อยและให้ตัวแทนกลุ่มจัดบันทึกแบบย่อว่าอภิปรายอะไรบ้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนช่วยกันจำแนกว่าข้อมูลด้านใดที่น่าจะเกี่ยวข้องกับด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมว่าการพิจารณาข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมควรพิจารณาในสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเราทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับที่ อุ่นตา นพคุณ (2528) ได้กล่าวไว้ว่าข้อมูลประเภท

สังคมและสิ่งแวดล้อมหมายถึง ค่านิยม คุณธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้ยังหมายถึง สภาพทางภูมิศาสตร์และนิเวศหรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของบุคคล 3.วิธีการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ข้อมูลด้านวิชาการ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเช่นเดียวกับ ข้อมูลด้านตนเอง ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยข้อมูลทางด้านวิชาการผู้วิจัยได้เน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้พิจารณาว่า สิ่งใดที่น่าจะเกี่ยวข้องกับหลักวิชาการบ้าง เช่น เคยอ่านจากในหนังสือหรือตำราเรียนหรือไม่ เคยผ่านกระบวนการอบรมหรือผ่านการเรียนการสอนมาหรือไม่ซึ่งสอดคล้องกับ จันท์ ชุ่มเมืองปักษ์ (2519) ได้ให้ความหมายข้อมูลด้านวิชาการไว้ว่า หมายถึงสิ่งที่เป็นความรู้ ความจริงทางวิทยาศาสตร์ หรือกล่าวง่าย ๆ เป็นการมองดูความรู้ที่อยู่ในตำรา หลังจากที่ผู้วิจัยให้ผู้เรียนอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อจำแนกข้อมูลทั้ง 3 ด้านแล้วผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดร่วมกันอภิปรายกลุ่มใหญ่ว่า การจำแนกข้อมูลทั้ง 3 ด้านถูกต้องและตรงกันหรือไม่หลังจากที่ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงกันแล้วผู้วิจัยจึงให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ข้อมูลที่มีอยู่ทั้ง 3 ด้าน นำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจคัดเลือกข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ โกวิท วรพิพัฒน์ (2544 อ้างถึงใน ชิตวงศ์ ส.นันทนาเนตร 2549) ได้กล่าวไว้ว่า “การคิดเป็น” หมายถึงการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหรือข้อจำกัดของตนเองมาประกอบกับความรู้ทางวิชาการและสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำข้อมูลทั้ง 3 องค์ประกอบนี้มาหาข้อสรุปเพื่อการตัดสินใจ จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของการ “คิดเป็น” โดยการเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้านมาประกอบในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา และผู้วิจัยคิดว่าวิธีการสอนแบบ “คิดเป็น” สามารถทำให้คะแนนการคิดเป็นในด้านคะแนนรวมและคะแนนการคิดเป็นในด้านการป้องกันโรคเอดส์มีคะแนนที่สูงขึ้น เนื่องจากว่าการที่ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการป้องกันโรคเอดส์หรือมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ควรที่จะมีการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบก่อนว่าปัญหาของโรคเอดส์ในตอนนี้เป็นอย่างไร มีสาเหตุมาจากอะไร และก็ควรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบว่าเอดส์มีส่วนเกี่ยวข้องกับอย่างไรกับตนเอง และสังคมและสิ่งแวดล้อมบ้าง เพื่อที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จะได้นำข้อมูลดังกล่าวนำมาผสมผสานกับ วิชาการความรู้ หรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนสั่งสมมาเพื่อนำไปตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาในเรื่อง การป้องกันโรคเอดส์ ซึ่งสอดคล้องกับ อุ่นตา นพคุณ และคณะ (2526) ได้กล่าวว่า “การคิดเป็น” เป็นการคิดเพื่อการแก้ปัญหา เนื่องจากการคิดเริ่มที่ตัวปัญหาแล้วพิจารณาย้อน ไตร่ตรองถึงข้อมูลต่างๆ ตั้งแต่ ตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และนำข้อมูลทางวิชาการเข้าร่วมพิจารณาไตร่ตรอง ส่วนคะแนนการคิดเป็นในด้านผลกระทบของโรคเอดส์และด้านการเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้ติดเชื้อเอชไอวีของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ได้คะแนนลดน้อยลงนั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ากิจกรรมของผู้วิจัยอาจจะมีการเน้นในด้านการป้องกันโรคเอดส์มากกว่าอีก 2 ด้าน และอีกข้อสันนิษฐานหนึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาจจะยังไม่เคยสัมผัสกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือประสบกับ

ผลกระทบของโรคเอดส์โดยตรงจึงทำให้คะแนนทั้ง 2 ด้านคือด้านผลกระทบของโรคเอดส์และด้านการเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้ติดเชื้อเอชไอวีลดน้อยลง

5. การอภิปรายผลจากการสังเกตพฤติกรรมความคิดเป็น

จากการสังเกตพฤติกรรมความคิดเป็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมผู้วิจัยพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณลักษณะหลายประการซึ่งตรงกับคุณลักษณะของคนที่คิดเป็น ผู้วิจัยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

5.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดสร้างสรรค์ขณะการเข้าร่วมกิจกรรม สังเกตได้คือผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความอยากรู้อยากเห็น ชอบเสาะแสวงหา ชอบซักถาม ช่างสงสัย ช่างสังเกต เนื่องจากกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรมของผู้วิจัยเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันหาคำตอบขณะทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงมีการแสวงหาคำตอบด้วยวิธีการต่างๆขณะการอภิปราย เมื่อมีการอภิปรายกลุ่มจึงเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกิดการซักถาม เนื่องจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนเกิดความสงสัย มีการตั้งข้อสังเกตว่าสิ่งที่เพื่อนๆในกลุ่มอภิปรายถูกต้องหรือไม่ จึงเกิดเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์

5.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองมาประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ขณะทำกิจกรรมหรืออภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการคำนึงถึงตนเองเสมอว่าสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับตนเองหรือไม่ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มักจะใช้ข้อมูลในด้านตนเองเป็นที่ตั้งในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา สังเกตได้จากขณะการอภิปรายกลุ่มและการจำแนกข้อมูลข้อมูลของผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับด้านตนเอง ซึ่งดูได้จากการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมเมื่อมีการจำแนกข้อมูลเป็น 3 ด้านแล้ว ข้อความที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันจำแนกจะอยู่บนกระดานที่มีข้อความว่า "ข้อมูลด้านตนเอง" มากที่สุด

5.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อม ขณะทำกิจกรรมและ(หรือ) อภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีการพิจารณาสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสมอ เช่น บุคคลที่ 3 ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำเผ่า บุคคลในครอบครัว หมู่บ้านและโรงเรียนของตนเอง เป็นต้น สังเกตได้จากขณะการอภิปรายกลุ่มและการจำแนกข้อมูลผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากเป็นอันดับสองรองจากข้อมูลด้านตนเองซึ่งดูได้จากการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมเมื่อมีการจำแนกข้อมูลเป็น 3 ด้านแล้ว ข้อความที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันจำแนกจะอยู่บนกระดานที่มีข้อความว่า "ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม" มากเป็นอันดับสอง

5.4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาการ ขณะทำกิจกรรม และ(หรือ) อภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักจะนำความรู้ที่เป็นวิชาการมาใช้ เช่น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายกับเพื่อนว่าเคยอ่านจากหนังสือหรือเคยได้ยินจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยประจำหมู่บ้านมาอบรม

ให้ความรู้ แต่ข้อมูลทางด้านวิชาการที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำมาประกอบพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหา ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะให้ความสำคัญกับข้อมูลในด้านวิชาการน้อยที่สุด สังเกตได้จากขณะอภิปราย กลุ่มและจำแนกข้อมูลผู้วิจัยพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการใช้ข้อมูลทางด้าน วิชาการน้อยกว่าข้อมูลอีก 2 ด้าน ดูได้จากการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมเมื่อมีการจำแนกข้อมูลเป็น 3 ด้านแล้ว ข้อความที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันจำแนกจะอยู่บนกระดานที่มีข้อความว่า “ข้อมูลด้าน วิชาการ” น้อยกว่าข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม จากการสอบถามผู้เข้าร่วม กิจกรรมถึงเหตุผลที่เลือกใช้ข้อมูลทางด้านวิชาการน้อยที่สุดเนื่องจากว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์น้อยอยู่

5.5 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการยอมรับความจริง ขณะเข้าร่วมกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการ ยอมรับมติการอภิปรายกลุ่มสังเกตได้จากกรอภิปรายกลุ่มเมื่อต้องมีการลงมติภายในกลุ่มสมาชิก ภายในกลุ่มอาจจะมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันบ้างแต่สุดท้ายก็ยอมรับมติของเสียงข้างมากแสดง ให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการยอมรับความความจริงในสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในอดีต เช่น บางคนเคยยอมรับว่าเคยรังเกียจผู้ติดเชื้อเอดส์ แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการยอมรับความจริงที่เคยเกิดขึ้น

5.6 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถคิดได้หลายแง่หลายมุม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการแสดงออก ทางความคิดเห็นที่หลากหลาย และมีทัศนคติที่หลากหลาย ผู้วิจัยยกตัวอย่างที่เด่นชัดที่สุดในเรื่อง ความสามารถในการคิดได้หลายแง่หลายมุม ขณะการจำแนกข้อมูลออกเป็น 3 ด้าน ผู้เข้าร่วม กิจกรรมบางคนเสนอความคิดเห็นว่า ข้อความบางประโยคสามารถเป็นข้อมูลทั้ง 3 ด้าน เช่น ขณะ จำแนกข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ ผู้วิจัยยกตัวอย่างข้อความที่ผู้เข้าร่วม กิจกรรมเขียน ข้อความว่า “เราควรเชื่อฟังพ่อแม่เราจะได้ไม่ติดเอดส์” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความ คิดเห็นหลายอย่าง บางคนตอบว่าเป็นข้อมูลทางด้านตนเอง บางคนตอบว่าเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับสังคมและสิ่งแวดล้อม บางคนตอบว่าเป็นข้อมูลทางด้านวิชาการ แต่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางคนให้ เหตุผลว่าข้อความดังกล่าวอาจจะเป็นข้อมูลได้ทั้ง 3 ด้าน คือ ถ้าเราเชื่อฟังพ่อแม่ก็จะเป็นด้าน ตนเองเพราะเราเชื่อจึงเกี่ยวกับตัวเรา แต่ถ้ามีการพิจารณาถึงพ่อแม่ก็อาจจะเป็นข้อมูลทางด้าน สังคมและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากมีบุคคลที่ 3 คือพ่อและแม่ และก็ยังให้เหตุผลอีกว่าเป็นข้อมูลด้าน วิชาการก็ได้เนื่องจากว่าตนเคยอ่านที่ป้ายประกาศของอนามัยประจำตำบลว่าเด็กวัยรุ่นที่ไม่เชื่อฟัง พ่อแม่โตไปจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหา

5.7 การคิดละเอียดรอบคอบ ขณะทำกิจกรรมหรืออภิปรายกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถ ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่คิดให้ผู้วิจัยหรือให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ เช่นขณะการอภิปรายกลุ่ม หรือนำเสนองานหน้าชั้นเรียนบางครั้งผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ภาษาเขียนที่ผู้วิจัยและเพื่อนบางคนไม่ เข้าใจผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็สามารถชี้แจงรายละเอียดต่างๆให้ผู้วิจัยและเพื่อนฟังได้ นอกจากนี้

ขณะการทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีการตรวจสอบในสิ่งที่ร่วมกันอภิปรายหรือหาคำตอบเพื่อหาความถูกต้อง และความสมบูรณ์ แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีลักษณะเป็นคนที่ละเอียดรอบคอบ

5.8 การคิดอย่างมีเหตุมีผล ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการคาดเดาคำตอบจากสิ่งที่ผู้วิจัยถามไว้ล่วงหน้าหลังจากนั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการทดลองคำตอบว่าคำตอบของตนเองถูกต้องหรือไม่โดยการค้นคว้า ชักถาม วิพากษ์วิจารณ์ ยกตัวอย่างขณะทำกิจกรรมในชั้นปฏิบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนที่ร่วมกันตัดสินใจในการอภิปรายกลุ่ม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถร่วมกันให้เหตุผลกับผู้วิจัยได้ว่าทำไมจึงคิดและตัดสินใจสื่อออกมาในลักษณะนี้

5.9 การไม่เคร่งเครียดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินไปและสามารถควบคุมตนเองได้ ขณะทำกิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลาถึงแม้ว่าบางประเด็นจะมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเพื่อน

ซึ่งลักษณะของคนคิดเป็นที่ผู้วิจัยได้สังเกตและได้วิเคราะห์มาทั้ง 9 ด้านพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีลักษณะการคิดเป็นดังกล่าวครบทุกด้าน ซึ่งตรงกับนุสร จำปาวัลย์ (2535) ที่ได้สรุปลักษณะคนคิดเป็นจากนักวิชาการท่านอื่นๆไว้ว่าจะต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ยอมรับความจริง สามารถคิดได้หลายแง่หลายมุม คิดอย่างมีแผนคิดรอบคอบ คิดอย่างมีเหตุผลและสามารถตัดสินใจได้ถูกต้อง ไม่เคร่งเครียดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากเกินไป สามารถควบคุมตนเองได้ ตลอดจนใช้ความรู้วิชาการและประสบการณ์ที่สั่งสมมา

6. การอภิปรายผลจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสำคัญกับข้อมูลทั้ง 3 ด้านในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจแก้ไข้ปัญหา แต่มีข้อจำกัดบางประการที่ไม่สามารถใช้ข้อมูลในบางด้านได้อย่างเต็มที่ เช่น ความรู้ทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องโรคเอดส์ที่ยังมีไม่มาก ส่งผลให้การใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้านมีสัดส่วนการใช้ที่แตกต่างกัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยังให้ความสำคัญกับข้อมูลว่า การมีข้อมูลมากเพียงพอหรือมีข้อมูลที่หลากหลายจะทำให้มีตัวเลือกหรือทางเลือกในการนำไปพิจารณาแก้ไข้ปัญหามากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องรับฟังความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นด้วยซึ่งจะทำให้เกิดข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อุ่นตา นพคุณ (2530) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจเพื่อแก้ไข้ปัญหาใดๆก็ตามควรเป็นการตัดสินใจโดยใช้หลักการและเหตุผล ซึ่งอาศัยเป็นข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาที่แก้ไข้ไม่ได้หรือความกังวลของมนุษย์เรานั้น ส่วนมากเกิดขึ้นเพราะเราไม่มีข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะตัดสินใจ เพราะฉะนั้นในการแก้ไข้ปัญหาเป็นสิ่งที่ผู้คิดจะแก้้ปัญหาจะต้องทำคือรวบรวมข้อมูลต่างๆให้ได้เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจเลือกวิธีทางแก้ไข้ปัญหา

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการดำเนินจัดกิจกรรมทั้ง 6 ขั้นตอนพบว่า การให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อมูล และอภิปรายร่วมกัน สามารถทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทางเลือกหรือตัวเลือกที่หลากหลายในการนำมาพิจารณาแก้ไขปัญหา

2. จากการดำเนินการจัดกิจกรรมผู้วิจัยพบว่ามีข้อความที่ควรอธิบายให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจ เช่น ข้อมูลด้านตนเองควรอธิบายว่าให้พิจารณาในสิ่งต่างๆที่เกี่ยวกับตัวเรา ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานะทางสังคม ฐานะทางการเงิน เป็นต้น ข้อมูลทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมควรอธิบายว่าให้พิจารณา บุคคลที่ 3 ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำเผ่า บุคคลในครอบครัว บุคคลในชุมชน และสภาพแวดล้อมของชุมชน เป็นต้น ข้อมูลทางด้านวิชาการควรอธิบายว่าให้พิจารณา สิ่งต่างที่เป็นศาสตร์ เป็นความรู้ หรือสิ่งที่ได้เรียนหรือได้รับการอบรมมา เป็นต้น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้เข้าใจถึงความหมายหรือคำจำกัดความและนำไปสู่การพิจารณาข้อมูลที่ครอบคลุมทุกด้าน และจำแนกข้อมูลได้ถูกต้องส่งผลให้มีข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหา

3. จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมพิจารณาข้อมูลทางด้านวิชาการเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา น้อยกว่าข้อมูลด้านอื่นจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้เหตุผลว่ายังมีความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับโรคเอดส์น้อย ดังนั้นผู้วิจัยควรมีการเสริมความรู้ หรือข้อมูลทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมขณะอภิปรายกลุ่มเพื่อสรุปหาทางเลือกในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา

4. การดำเนินการวิจัยหรือจัดกิจกรรมกับชาวไทยภูเขา พึงควรระวังในเรื่องต่างๆที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจ ได้แก่ เรื่องชาติพันธุ์ สถานภาพทางสังคม สภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา นอกจากนี้พึงควรระวังในเรื่อง ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และชุมชนของชาวไทยภูเขา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของเยาวชนไทยภูเขาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆที่เปลี่ยนไปอาจส่งผลให้ปัจจัยเหล่านั้นเปลี่ยนแปลง

2. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบระหว่าง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดการคิดเป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขา กับ

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันโรคเอดส์ตามแนวคิดหรือวิธีอื่นๆ ในระยะเวลา
การดำเนินการจัดกิจกรรมที่พร้อมกัน

3. ควรมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการคิด
เป็นเพื่อเสริมสร้างการคิดเป็นในการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนไทยภูเขาในระยะเวลาที่นานขึ้น
เพื่อจะได้ทราบถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระยะยาว